17.02.2025 LAUSUNTO

Vastaanottaja: MmV@eduskunta.fi

Viite: U 2/2025 vp

Asia: Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksesta muutoksiksi yhteisen maatalouspolitiikan asetuksiin (EU) N:o 1308/2013, (EU) 2021/2115 ja (EU) 2021/2116 viljelijöiden aseman vahvistamiseksi elintarvikeketjussa

Luomuliitto ry kiittää lausuntopyynnöstä ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

Lainsäädännöllä viljelijän aseman vahvistaminen elintarvikeketjussa on erittäin tervetullutta, koska voimasuhteet ketjun toimijoiden välillä eivät ole tasa-arvoiset. Valtioneuvosto suhtautuu komission ehdotukseen pääsääntöisesti positiivisesti. Komission ehdotuksessa on useampi selkeästi hyvä asia, joista kuitenkin myös herää kysymyksiä:

1. Ilmaisujen *”reilu”, ”oikeudenmukainen*” ja ”*lyhyet toimitusketjut*” määrittely elintarvikkeiden markkinoinnissa. Tavoitteena on lisätä läpinäkyvyyttä ja termien luotettavuutta sekä estää termien väärinkäyttöä. On hyvä, että nämäkin kestävyyden ulottuvuudet määritellään tarkemmin, tosin viljelijälle ei saa tästä koostua lisää kustannuksia, hallinnollista taakkaa ja byrokratiaa. Hämäräksi jää kattaako termi *”lyhyet toimitusketjut”* myös termin *”lähiruoka”*, joka Suomessa on pääasiassa käytössä. **Luomuliitto yhtyy Valtioneuvoston näkemykseen, että jatkokäsittelyn aikana olisi hyvä saada lisätietoa komissiolta siitä, miten vapaaehtoisten ilmaisujen yhdenmukaisen käytön valvonta toteutetaan ja termien käytön ehtoja tulisi pyrkiä täsmentämään mahdollisimman yksiselitteiseksi.**
2. Sopimuksista on ehdotettu, että yli kuuden kuukauden sopimuksiin tulee sisältyä tarkistuslauseke, johon viljelijät ja tuottajaorganisaatiot voivat vedota, jonka nojalla viljelijät, tuottajaorganisaatiot tai tuottajaorganisaatioiden yhteenliittymät voivat pyytää sopimuksen tarkistamista erityisesti silloin, kun hinta ei enää kata tuotantokustannuksia, ja irtisanoa sopimuksen, jos tällainen pyyntö hylätään. Muutos saattaisi vahvistaa viljelijöiden ja tuottajaorganisaatioiden asemaa elintarvikeketjussa, mutta mikäli tarkistuslauseke on liian löyhä, johtaa se siihen että etenkin vilja-alalla muodostuu kiinteähintaisten sopimusten tekeminen mahdottomaksi. Tarkastuslausekkeen tulisi turvata viljelijää kriisin sattuessa, eikä lauseke saisi johtaa siihen, että pitkäaikaisten kiinteähintaisten sopimusten tekeminen muodostuu mahdottomaksi. Ei ole kenenkään etu, jos markkinat muuttuvat täysin ennakoimattomaksi.
3. Komissio ehdottaa, että sopimuksessa hinta voidaan määritellä joko **kiinteänä** tai sopimuksessa **määriteltyjen tekijöiden** perusteella. Uutena asiana komissio ehdottaa, että näiden tekijöiden on **aina** sisällettävä indikaattoreita, joissa tulisi heijastua

Luomuliitto ry
PL 145
00101 Helsinki
luomuliitto@luomuliitto.fi
Y-tunnus 0641419-1

markkinaolosuhteiden ja tuotantokustannusten muutokset. Kiinteä hintaisia sopimuksia tehdään lähinnä vilja-alalla, avoimeksi jää olisiko tämä kaksisuuntaista, eli että hinta myös laskisi mikäli olosuhteet muuttuvat siihen suuntaan. Maito ja liha-alalla muutos, on oleellinen ja vahvistaisi viljelijän asemaa. Oleellista on mihin indikaattoreihin hinta sidotaan, niiden on oltava Suomalaisten markkinatoimijoiden vaikutuspiirin ulottumattomissa.

4. Komission ehdotuksessa esitetään myös poikkeukset, joissa sopimusta ei tarvita ja tilanteet, joissa jäsenmaa voi erikseen päättää, ettei sopimusta tarvita. **Tämä on hyvä, jolloin kansallisesti voidaan määritellä, milloin sopimuksia ei tarvita ja esim välttää pienelle toimijoille koituvaa liiallista byrokratiaa ja hallinnollista taakkaa.**
5. Jäsenvaltioiden on perustettava sovittelumekanismi **– tämä oikein hyvä ehdotus.**
6. Tuottajaorganisaatioista ehdotetaan, että ne voisivat tulevaisuudessa toimia yhdellä tai useammalla alalla ja että luonnonmukaista tuotantoa harjoittava tuottajaorganisaatio voi toimia yhdellä tai usealla luonnonmukaisen tuotannon alalla**. Tämä oikein hyvä, hiukan erikoista on kuitenkin, että luonnonmukaiset tuottajaorganisaatiot on mainittu ihan erikseen, tällähän ei varsinaisesti pitäisi olla mitään merkitystä. Monessa tuottajaorganisaatiossa tällä hetkellä luomu ja tavanomainen menevät rinta rinnan. Tämä uudistus, edistäisi pelkästään luomuun keskittyvän tuottajaorganisaation perustamista, koska luomutilat lähtökohtaisesti ovat monipuolisia ja on järkevää, että tuottajaorganisaatio, pystyy palvelemaan luomutuottajaa laajemmin. Laajasti luomuun keskittyvän tuottajaorganisaation perustaminen olisi alaa palveleva. Mutta herää kysymys, miksi luomu on tässä kohtaan ihan erikseen mainittu?**
7. Tuottajaorganisaatioiden ja viljelijöiden yhteenliittymien perustamiseen esitetään myös lievennyksiä sekä muitakin jouston mahdollisuuksia, **kaikki nämä ehdotukset ovat tervetulleita. Kaikki toimenpiteet, jotka helpottavat ja edistävät tilojen välistä yhteistyötä vahvistavat viljelijän asemaa elintarvikeketjussa. Tosin, niin kuin Valtioneuvostokin toteaa niin ehdotettu muutos jättää huomioimatta tuottajaorganisaatiota ja sen hyväksyntää koskevien edellytysten varmistamisesta vastaavan tahon ja menettelyn ja että asia tulisi selventää jatkokäsittelyn aikana. Herää kysymys voisiko esim osuusmeijerit olla tuottajaorganisaatioon rinnastettava toimija?**

Janne Rauhansuu
Luomuliiton puheenjohtaja

Susann Rännäri
Luomuliiton toiminnanjohtaja

Luomuliitto ry
PL 145
00101 Helsinki
luomuliitto@luomuliitto.fi
Y-tunnus 0641419-1